

Ecologia humana

Codi: 101271

Crèdits: 6

Titulació	Tipus	Curs	Semestre
2500256 Antropologia Social i Cultural	OT	3	1
2500256 Antropologia Social i Cultural	OT	4	1
2504235 Ciència, Tecnologia i Humanitats	OT	4	1

Professor/a de contacte

Nom: Didac Santos Fita

Correu electrònic: didac.santos@uab.cat

Idiomes dels grups

Podeu accedir-hi des d'aquest [enllaç](#). Per consultar l'idioma us caldrà introduir el CODI de l'assignatura. Tingueu en compte que la informació és provisional fins a 30 de novembre de 2023.

Equip docent

Alvaro Fernandez-Llamazares Onrubia

Sara Maestre Andres

Sandrine Laure Gallois

Prerequisits

No es requereix cap curs anterior, però es recomanen nocions (haver cursat) d'"Antropologia Econòmica", "Història de l'Antropologia" i "Cultura, natura i desenvolupament". Es recomana al quart curs.

Objectius

"Ecologia humana" és un curs coral, interdisciplinari, desenvolupat pel Dept. d'Antropologia Social i Cultural en col·laboració amb l'Institut de Ciència i Tecnologia Ambiental (ICTA). L'objectiu del curs és explorar les relacions entre l'ésser humà i el medi ambient des de diversos corrents teòrics i perspectives metodològiques, prioritant l'etnobiologia com a eix temàtic. El curs es compon de diversos mòduls, amb cohesió interna, impartits per especialistes en els camps d'actuació respectius. Això confereix al curs d'una particular vitalitat i dinamisme en termes de diversitat teòrica, tècnica i metodològica, així com de la possibilitat valuosa d'abordar problemàtiques actuals des d'una mirada inter- i transdisciplinària.

Intentem sempre introduir innovació, variabilitat i novetats en els continguts i maneres de les interrelacions entre l'ésser humà i la resta de la natura, esperem que aquest curs t'agradi i et suggereixi noves maneres de pensar l'articulació societat-cultura-natura.

Competències

Antropologia Social i Cultural

- Actuar en l'àmbit de coneixement propi valorant l'impacte social, econòmic i mediambiental.
- Aprehendre la diversitat cultural a través de l'etnografia i avaluar críticament els materials etnogràfics com a coneixement de contextos locals i com a proposta de models teòrics.
- Demostrar habilitats per treballar de manera autònoma o en equip per tal d'assolir els objectius planificats, en aquest cas en contextos multiculturals i interdisciplinaris.
- Demostrar que es coneix i es comprèn la història de la teoria antropològica i la gènesi dels seus conceptes bàsics.
- Fer servir les eines digitals i interpretar fonts documentals específiques de manera crítica.
- Fer treballs escrits o presentacions orals efectius i adaptats al registre adequat en diferents llengües.
- Introduir canvis en els mètodes i els processos de l'àmbit de coneixement per donar respostes innovadores a les necessitats i demandes de la societat.
- Produir materials relacionats amb la diversitat cultural susceptibles de tenir un impacte crític en les concepcions de sentit comú.
- Que els estudiants sàpiguen aplicar els coneixements propis a la seva feina o vocació d'una manera professional i tinguin les competències que se solen demostrar per mitjà de l'elaboració i la defensa d'arguments i la resolució de problemes dins de la seva àrea d'estudi.
- Que els estudiants tinguin la capacitat de reunir i interpretar dades rellevants (normalment dins de la seva àrea d'estudi) per emetre judicis que incloguin una reflexió sobre temes destacats d'índole social, científica o ètica.

Ciència, Tecnologia i Humanitats

- Actuar amb responsabilitat ètica i amb respecte pels drets i deures fonamentals, la diversitat i els valors democràtics.
- Actuar en l'àmbit de coneixement propi valorant l'impacte social, econòmic i mediambiental.
- Analitzar les relacions entre naturalesa i cultura utilitzant conceptes de l'antropologia, la filosofia i la història.
- Construir discursos sobre el coneixement científicotècnic utilitzant els recursos lingüístics propis de l'argumentació.
- Que els estudiants hagin demostrat posseir i comprendre coneixements en un àrea d'estudi que parteix de la base de l'educació secundària general, i se sol trobar a un nivell que, si bé es recolza en llibres de text avançats, inclou també alguns aspectes que impliquen coneixements procedents de l'avantguarda del seu camp d'estudi.
- Que els estudiants puguin transmetre informació idees, problemes i solucions a un públic tan especialitzat com no especialitzat.
- Que els estudiants tinguin la capacitat de reunir i interpretar dades rellevants (normalment dins de la seva àrea d'estudi) per emetre judicis que incloguin una reflexió sobre temes rellevants d'índole social, científica o ètica.
- Relacionar la dinàmica terrestre i la variable del temps en els processos terrestres, atmosfèrics i climàtics, i identificar les problemàtiques generades pels usos humans dels recursos naturals.
- Treballar en equip de manera col·laborativa.
- Utilitzar de manera crítica les eines digitals i interpretar fonts documentals específiques.

Resultats d'aprenentatge

1. Analitzar críticament les dades procedents de les recerques i els informes antropològics.
2. Analitzar un fet d'actualitat des de la perspectiva antropològica.
3. Aplicar el coneixement de la variabilitat cultural i de la gènesi d'aquesta per evitar les projeccions etnocèntriques.
4. Aplicar el coneixement de la variabilitat cultural i de la gènesi d'aquesta per evitar les projeccions etnocèntriques.

5. Aplicar els conceptes bàsics de l'antropologia social i cultural a la comprensió de les relacions entre diferents societats i cultures.
6. Aprendre la diversitat cultural a través de l'etnografia i avaluar críticament els materials etnogràfics com un coneixement de contextos locals.
7. Avaluar críticament els models teòrics explícits i implícits en els materials etnogràfics.
8. Conèixer i avaluar els debats metodològics de l'antropologia social i cultural.
9. Conèixer i comprendre els processos diversos de relació intercultural.
10. Conèixer i comprendre la incidència de la cultura en els diversos sistemes institucionals d'intervenció mediambiental.
11. Conèixer la dimensió evolutiva de la diversitat humana actual.
12. Desenvolupar activitats en grup.
13. Diferenciar entre els conceptes teòrics de l'antropologia i els conceptes indígenes.
14. Enumerar les teories sobre l'espècie humana i posar-les en relació amb la producció de la societat i la cultura.
15. Establir la connexió històrica entre el coneixement etnogràfic i el desenvolupament teòric.
16. Explicar els desenvolupaments disciplinaris i les tendències interdisciplinàries actuals de la crítica a la dicotomia cartesiana naturalesa-cultura.
17. Exposar en forma narrativa els resultats del treball d'acord amb els cànons crítics de la disciplina i tenint en compte els diferents públics a qui va dirigit.
18. Exposar en forma narrativa els resultats del treball, d'acord amb els cànons crítics de la disciplina i tenint en compte els diferents públics a qui van dirigits.
19. Exposar oralment i per escrit problemes relacionats amb els temes tractats, particularment els associats a aspectes socials transcendentals.
20. Expressar les idees amb un vocabulari específic adequat a la disciplina.
21. Fer informes sobre el comportament alimentari de grups poblacionals.
22. Fer recerques d'informació solvents i rellevants a través de mitjans especialitzats, Internet i bases de dades poblacionals.
23. Identificar els desenvolupaments disciplinaris recents i la vinculació de la teoria antropològica amb les disciplines socials afins en el seu desenvolupament històric i en les tendències interdisciplinàries actuals.
24. Identificar els desenvolupaments disciplinaris recents i la vinculació de la teoria antropològica amb les disciplines socials afins en el seu desenvolupament històric i les tendències interdisciplinàries actuals.
25. Identificar els processos diversos de relació entre les poblacions humanes i el seu hàbitat.
26. Identificar la variabilitat sociocultural a través de textos etnogràfics i fonts audiovisuals.
27. Identificar la variabilitat transcultural dels sistemes econòmics, de parentiu, polítics, simbòlics i cognitius, educatius i de gènere, i la teoria antropològica que hi fa referència.
28. Identificar les idees principals i les secundàries i expressar-les amb correcció lingüística.
29. Identificar les implicacions socials, econòmiques i mediambientals de les activitats academicoprofessionals de l'àmbit de coneixement propi.
30. Identificar les tendències interdisciplinàries actuals compartides per l'antropologia i les disciplines socials afins en el camp respectiu.
31. Integrar els coneixements adquirits relatius a la diversitat biocultural humana, el seu origen i la seva expressió amb l'objectiu d'establir judicis i aportar a la societat criteris adequats, científics i ètics, no discriminatoris, sexistes o racistes.
32. Interpretar la diversitat cultural a través de l'etnografia.
33. Participar en debats sobre fets històrics i actuals respectant les opinions de la resta de participants.
34. Planificar la feina de manera efectiva individualment o en grup per a la consecució dels objectius plantejats.
35. Produir materials sobre les relacions entre població humana i medi susceptibles de tenir un impacte crític en les concepcions polítiques i de sentit comú en els seus camps respectius.
36. Produir materials sobre les relacions entre població humana i medi susceptibles de tenir un impacte crític en les concepcions polítiques i de sentit comú en els seus respectius camps.
37. Proposar formes d'avaluació dels projectes i accions de millora de la sostenibilitat.
38. Proposar nous mètodes o solucions alternatives fonamentades.
39. Proposar noves maneres de mesurar l'èxit o el fracàs de la implementació de propostes o idees innovadores.
40. Reconèixer el caràcter cultural de les conceptualitzacions de la naturalesa i la societat.
41. Resumir les característiques d'un text escrit en funció dels propòsits comunicatius.

42. Sintetitzar els coneixements adquirits sobre l'origen i les transformacions experimentades pels diversos camps d'estudi de la disciplina.
43. Sintetitzar els coneixements adquirits sobre la relació entre naturalesa, cultura i societat.
44. Utilitzar el corpus etnogràfic en la crítica cultural.
45. Valorar la fiabilitat de les fonts, seleccionar dades rellevants i contrastar la informació.

Continguts

El curs, organitzat en mòduls (poden variar en el seu ordre), s'enfoca en els aspectes següents:

Mòdul I. Bases teoricoepistèmiques dins l'estudi de les relacions humà-naturalesa. Origen, precedents històrics i fonaments dels principals corrents: particularisme boasià, neo-evolucionisme, ecologia cultural, antropologia ecològica, etnocències de la natura, antropologia de la natura, etc. Es presentaran estudis de cas i exemples etnogràfics clàssics.

Mòdul II. Aprendre i reflexionar, de manera més específica, sobre els fonaments i els enfocaments del camp científic de l'Etnobiologia i les àrees afins. Es presentaran els precedents històrics de la disciplina, el desenvolupament teòric i metodològic, i les contribucions per entreteixir els espais intermedis entre l'antropologia cultural, la biologia de la conservació i l'ecologia històrica. Es mostraran estudis de cas actuals.

Mòdul III. Etnobiologia aplicada amb *visió de sostenibilitat*. Exploració dels coneixements ecològics locals (LEK, en les sigles en anglès): el que significa, què són, com s'estudien, i com estan integrats tant al món acadèmic com a les decisions polítiques. S'aporta una mostra de metodologies que hi ha per estudiar aquests LEK que integra diferents cossos de coneixements (científics, locals, indígenes, artístics...). Es mostraran estudis de cas actuals.

Mòdul IV. Etnobiologia aplicada amb *visió de justícia social i ambiental*. S'examinaran temes claus per a la disciplina com són el concepte de diversitat biocultural, els processos de canvi i continuïtat en els sistemes de coneixement indígena, la lluita dels Pobles Indígenes a favor de la justícia ambiental, o la transició cap a una etnobiologia descolonitzada, justa i antiopressiva. Es mostraran estudis de cas actuals.

Mòdul V. S'aborda l'Ecologia política de la conservació de la biodiversitat, mitjançant l'evolució històrica d'una de les polítiques de conservació principals: les àrees -naturals- protegides; els diferents models i la conceptualització implícita que representen dins de les relacions humà-naturalesa, així com els conflictes socials que generen. També s'examinen les noves polítiques de mercat aplicades a la conservació de la biodiversitat prenent com a exemple els bancs de conservació i se n'analitzen les idees conceptuals principals. S'aborden les controvèrsies que generen en termes de replantejament de la relació societat-naturalesa, la pràctica de la conservació i la seva mercantilització. Es mostraran estudis de cas actuals.

--> Per a tots els mòduls, les classes seran expositives i participatives, recolzant-se en materials digitals (power point, vídeos etnogràfics, vídeos d'activistes i acadèmics indígenes, etc.) i materials didàctics. Es busca una construcció i discussió col·lectiva de conceptes, juntament amb lectures i exercicis pràctics. Es prioritzarà el treball tant individual com a grupal.

Metodologia

En aquest curs distingim entre classes teòriques dels mòduls, presentació de monogràfics aplicats i tutories individuals-grup.

Classes teòriques. A les classes teòriques es disposarà una introducció per part de l'equip docent, amb exemples i discussions amb els participants. En aquestes classes es recomanaran lectures en funció dels interessos dels participants. En aquestes classes es faran servir transparències i, eventualment, es faran exercicis pràctics.

Ponències monogràfiques de blocs temàtics (teoria i investigacions en curs): una part substancial d'aquest curs es dedica a la presentació, per part de l'equip docent, de monogràfics basats en les seves investigacions en el camp de l'etnoecologia, antropologia ecològica i ecologia política .

Seminaris de presentació de treballs: com a part de l'aprenentatge l'alumnat haurà de presentar (en format document i oralment) i discutir textos considerats com a fonamentals de la disciplina.

Nota: es reservaran 15 minuts d'una classe, dins del calendari establert pel centre/titulació, per a la complementació per part de l'alumnat de les enquestes d'avaluació de l'actuació del professorat i d'avaluació de l'assignatura/mòdul.

Activitats formatives

Títol	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Tipus: Dirigides			
Classes teòriques	30	1,2	1, 2, 4, 10, 11, 14, 16, 18, 23, 25, 30, 32, 36, 40, 43
Disseny d'exposició de recerques	22	0,88	1, 2, 4, 10, 11, 14, 16, 18, 23, 25, 30, 32, 36, 40, 43
Tipus: Supervisades			
Elaboració de treball en equip	44	1,76	1, 2, 4, 10, 11, 14, 16, 18, 23, 25, 30, 32, 36, 40, 43
Tipus: Autònomes			
Lectures materials	30	1,2	1, 2, 4, 10, 11, 14, 16, 18, 23, 25, 30, 32, 36, 40, 43

Avaluació

AVALUACIÓ CONTÍNUA. Percentatge d'avaluació:

15% - Participació a sala d'aula, exercicis pràctics, presentacions orals individuals o grupals.

35% - Pràctiques o activitats de cada mòdul.

50% - Treball final grupal (amb exposició a sala d'aula).

--> A l'inici del curs es donaran les dates de lliurament de ressenyes i altres activitats, així com les instruccions per als treballs finals.

Al moment de proposar cada activitat, l'equip docent informarà del procediment i la data de revisió de les qualificacions.

--> Per superar el curs, cal obtenir una mitjana igual o superior al 5 en cadascuna de les diferents proves avaluatives.

--> L'alumnat rebrà la qualificació No avaluable sempre que no hagi lliurat més d'un 2/3 de les activitats d'avaluació.

--> Les qualificacions i resultats d'avaluació es revisaran a classe; només en casos excepcionals i justificats es destinarà una tutoria o espai específics per a les revisions.

--> L'alumnat té dret a recuperar aquella prova no superada el dia de la re-avaluació.

Hi ha l'opció de sol·licitar AVALUACIÓ ÚNICA, on es consideraran tres (3) activitats avaluatives, segons els seus percentatges:

- 15% - Presentació oral d'una lectura o vídeo, prèvia entrega de la ressenya corresponent.
- 35% - Examen tipus test.
- 50% - Treball final (a definir temàtica).

Activitats d'avaluació continuada

Títol	Pes	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Elaboració i presentació de treballs en grup	50%	16	0,64	1, 2, 4, 6, 7, 8, 10, 11, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 23, 25, 28, 30, 32, 36, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44
Participació a classe, exercicis pràctics, presentacions orals individuals o grupals	15%	2	0,08	1, 3, 5, 8, 10, 11, 12, 13, 14, 16, 18, 20, 21, 22, 23, 26, 27, 29, 30, 31, 32, 33, 35, 37, 38, 39, 45
Proves parcials pràctiques en base als mòduls temàtics	35%	6	0,24	2, 4, 9, 10, 16, 18, 24, 25, 34, 36, 38, 39, 40, 43

Bibliografia

Acheson, James M. (1981) "Anthropology of Fishing", *Annual Review of Anthropology* 10: 275-316.

Adams, William M. and Jon Hutton (2007) "People, parks and poverty: Political ecology and biodiversity conservation", *Conservation and Society* 5: 147-183.

Apostolopoulou, Evangelia and William M. Adams (2017) "Biodiversity offsetting and conservation: reframing nature to save it", *Oryx* 51(1):23-31.

Apostolopoulou, Evangelia, et al. (2021) "Reviewing 15 years of research on neoliberal conservation", *Geoforum* 124: 236-256.

Berkes, Fikret, Johan Colding, and Carl Folke (2000) "Rediscovery of Traditional Ecological Knowledge as Adaptative Management", *Ecological Applications* 10(5): 1251-1262.

Brosius, Peter J., George W. Lovelance, and Gerald G. Marten (1986) "Ethnoecology: An Approach to Understanding Traditional Agricultural Knowledge", en Gerald G. Marten (1986) *Traditional Agriculture in Southeast Asia: A Human Ecology Perspective*. Colorado: Westview Press. Boulder.

Conklin, Harold C. (1986) "Hanunóo Color Categories", *Journal of Anthropological Research*. 42(3): 441-446.

Crumley, Carole L. (ed.) (2001) *New Directions in Anthropology and Environment: Intersections*. Walnut Creek, CA: AltaMira Press.

Descola, Phillipe (2001). Construyendo naturalezas. Ecología simbólica y práctica social. Pp. 101-123. En: Descola, Philippe and Gísli Pálsson (coord.). Naturaleza y Sociedad. Perspectivas Antropológicas. CDMX, México: Siglo XXI.

Dove, Michael R. and Carl Carpenter (eds.) (2008) Environmental Anthropology: A Historical Reader. Malden, MA: Blackwell Publishing.

Ellen, Roy (1982) Environment, Subsistence and System: The Ecology of Small-Scale Social Formations, Cambridge, UK: Cambridge University Press.

Ellen, Roy (1998) "Comments to P. Sillitoe: The Development of Indigenous Knowledge. A New Applied Anthropology", Current Anthropology 39(2).

Fairhead, James and Melissa Leach (1996) Misreading African Landscape. Society and Ecology in Forest-savanna Mosaic. Cambridge, UK: Cambridge University Press.

Haenn, Nora and Richard R. Wilk (2006) The Environment in Anthropology. A Reader in Ecology, Culture, and Sustainable Living. New York: New York University Press.

Igoe, Jim and Dan Brockington (2007) "Neoliberal conservation: A brief introduction", Conservation and Society 5(4): 432-449.

Ingold, Tim (1986) The Appropriation of Nature. Manchester, UK: Manchester University Press

Kimmerer, Robin Wall (2015) Braiding Sweetgrass. Milkweed Editions, Minneapolis, US. (traduït al català com a "Trenes d'herba dolça", publicat per Editorial Cossetania).

Maestre-Andrés, Sara, Laura Calvet-Mir, and Evangelia Apostolopoulou (2018) "Unravelling stakeholder participation under conditions of neoliberal biodiversity governance in Catalonia, Spain", Environment and Planning C: Politics and Space 36(7): 1299-1318.

Maestre-Andrés, Sara, Esteve Corbera, Morgan Robertson, and Rebecca Lave (2020) "Habitat banking at a standstill: the case of Spain", Environmental Science and Policy 109: 54-63.

Maestre-Andrés, Sara (2019) "La implementación de los bancos de conservación de la naturaleza en Catalunya", en Cortés-Vazquez J. y Beltran O. (eds.) Repensar la conservación. Naturaleza, Mercado y sociedad civil. Barcelona: Edicions de la Universitat de Barcelona.

Maffi, Luisa (2001) On Biocultural Diversity: Linking Language, Knowledge, and the Environment. Washington D.C.: Smithsonian Institution Press.

Marten Gerald G. (2008) Human Ecology. Basic Concepts for Sustainable Development. London and New York: Earthscan, Primera edición 2001.

McAlvay, Alex C. et al. (2021) "Ethnobiology Phase VI: Decolonizing Institutions, Projects, and Scholarship", Journal of Ethnobiology 41(2): 170-191.

Moran, Emilio F. (2006) People and Nature. An Introduction to Human Ecological Relations. Blackwell Publishing.

Orlove, Benjamin S. (1980) "Ecological Anthropology", Annual Review of Anthropology 9: 235-273.

Redclift, Michael (1996) Wasted: Counting the Costs of Global Consumption. London: EarthScan.

Russell, Diane and Camilla Harshbarger (2003) Ground Work for Community-Based Conservation. Walnut Creek, CA: Altamira Press.

Sánchez Fernández, Juan Oliver (1996) "Ecología y cultura", Política y Sociedad 23: 51-64.

Santos-Fita, Dídac, Eraldo M. Costa-Neto, and Eréndira J. Cano-Contreras (2009) "El quehacer de la etnozología", en: Costa-Neto, Eraldo M., Dídac Santos-Fita, and Mauricio Vargas-Clavijo (coord.). Manual de etnozología: Una guía teórico práctica para investigar la interconexión del ser humano con los animales. Valencia: Tundra Ediciones. Pp. 23-44.

Sillitoe, Paul (1998) "The Development of Indigenous Knowledge. A New Applied Anthropology", Current Anthropology, 39(2).

Sponsel, Leslie E. and David Casagrande (2008) "Sacred places and biodiversity conservation". In: Encyclopedia of Earth. Eds. Cutler J. Cleveland (Washington, D.C.: Environmental Information Coalition, National Council for Science and the Environment).

Townsend, Patricia K. (2009) Environmental Anthropology: From Pigs to Policies (Long Grove, IL: Waveland Press, Inc., Second Edition).

Turner, Nancy J. (ed) (2020). Plants, People and Places: The Roles of Ethnobotany and Ethnoecology in Indigenous Peoples' Land Rights in Canada and Beyond. Montreal: McGill-Queen's University Press.

Ulloa, Astrid (2009). "Concepciones de la naturaleza en la antropología actual", en: Toledo, Sergio (coord.). Ecología y paisaje. Miradas desde Canarias. Fundación Canaria Orotava de Historia de la Ciencias. España.

Vaccaro, Ismael, Oriol Beltran, and Pierre A. Paquet (2013) "Political ecology and conservation policies: some theoretical genealogies", Journal of Political Ecology 20: 255-272.

Zent, Egleé L. (2014) "Ecogonía II. Visiones alternativas de la biosfera en la América indígena ¿utopía o continuum de una noción vital?", Etnoecológica10(7).

Programari

- Microsoft Office: word, power point, excel
- ATLAS.ti
- VLC